

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

NR 2 2014

Föreningsaktuellt

Ekonomi: Föreningens bokslut för verksamhetsåret 2013 visar på en god balans mellan intäkter och kostnader.

Medlemsavgifter: Endast en tredjedel av medlemmarna har emellertid så här långt in på året inbetalt sin medlemsavgift för 2014! Den belöper sig till kr 200:- och bör snarast inges till Folkhögskolans Veteranförening, plusgiro 400 28 34-2, med angivande av namn, adress och gärna även e-postadress och telefonnummer. (Kontakta kassören Kent Jonelind, mailadress kent.jonelind@gmail.com, om du behöver veta om du redan betalt eller häftar i skuld – eller om du, ifall du inte betalt, hellre vill meddela ditt utträde ur vår förening.)

Medlemsrekrytering: Föreningen behöver kontinuerligt utöka och förnya sin medlemskrets i takt med att gamla kolleger går i pension, och behöver därför tips från er alla på personer som bör och kan kontaktas för att erbjudas medlemskap. Anmäl till Kent (adress, se stycket ovan).

Skrifter: Styrelsen har beslutat att till försäljning erbjuda föreningens skriftserie Folkhögskoleminnen I-III samt enstaka exemplar därav till starkt reducerad kostnad. (Se särskilt erbjudande på annan plats i detta nummer.)

Logotyp: Frågan om ny logotyp för föreningens brev, dokument och skrifter är under utredning.

Verksamhet hösten 2014: Höstterminens Stockholmsseminarium äger - som framgår av särskild inbjudan - rum på Folkbildningsrådet onsdag 8 oktober kl 10-16, och vårens omfattande regionala verksamheter följs bl a av en höstträff på Helsjöns folkhögskola den 30 september kl 10-15. Ytterligare verksamhet planeras. Mer om allt detta i nästa nummer av Folkhögskoleveteranen, som utkommer i mitten av september.

En skön och solig sommar tillönskar föreningsstyrelsen alla föreningens medlemmar!

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

MEMLEMSBLAD
FÖR FOLKHÖGSKOLANS
VETERANFÖRENING

www.vetfolk.djinstudio.se

Nummer 2
Årgång 14
Juni 2014

Medlem i föreningen blir du genom att betala in medlemsavgiften f.n. 200 kr per år till Folkhögskolans Veteranförening plusgirokonto 400 28 34-2. Glöm inte att ange namn och adress.

Innehåll

Föreningsaktuellt	1
Sånt man kan läsa sig till	2
De förtrycktas pedagogik	3
Intervju med Britten Månsson-Wallin	6
Två händelser i höst	8
Folkhögskoleminnen I-III	9
Vägval och vilja	9
Nytt och nyttigt	10
Vi mötte våren i Skåne	11
Veteranträff på Sydsvenska höglandet	12

Redaktionskommitté

Egil Boraeng
egil.boraeng@swipnet.se

Urban Lundin
urban.lundin@folkbildning.net

Tore Mellberg
tore.mellberg@folkbildning.net

Layout

Tore Mellberg
tore.mellberg@folkbildning.net

SÅNT MAN KAN LÄSA SIG TILL - det är inte alltid så uppmuntrande

Lena Skördeman

Lärartidningen nr 8 2014 skriver om riskkapitalbolagen i skolan. Ett av dem, EQT, äger Academedia (Vittra, Pysslingen m.fl.). 2012 – 2013 delade de ut 461 miljoner kronor från sin vinst. Pengarna rann ut till nöjda ägare.

Sämre kan det bli med rinnandet från ett av våra viktigaste vatten. Vättern är Europas största dricksvattenkälla och försörjer nu ca 250 000 människor i 11 kommuner. Flera kommuner i närheten och i Mälardalen är intresserade. Inom 20 – 30 år kan upp emot två miljoner människor få sitt dricksvatten från Vättern.

Men nu finns två stora hot: Försvarsmakten vill utöka dagens tillstånd på 20 dagars övningar om året till drygt 50 dagars tillträde för att bedriva flyg- och skjutverksamhet över sjön. Dessutom ansöker man om ökad användning av ammunition.

Vidare har Tasmot AB, dotterbolag till det kanadensiska Tasman Metals Ltd, planer på att starta ett dagbrott mellan Gränna och Ödeshög på ett 140 hektar stort område för att söka utvinna sällsynta jordartsmetaller. "Hela det tänkta gruvområdet ligger inom Vätterns tillrinningsområde. Denna typ av gruvsdrift är extremt miljöbelastande och behäftad med stora risker med avseende på lakvatten och damm", säger man på Wikipedia.

Dock: motkrafterna finns! I Askersund exempelvis samlas nu studieförbunden, Naturskyddsföreningen och Hela Sverige Ska Leva – Länsbyggerådet i Örebro län kring en utfrågning av länets lokala partigrupper inför valet. Liknande sådana verksamheter har varit många på olika håll.

Och i den nya boken Ut ur Kalahari skriver Lasse Berg om det han kallar det bangladeshiska miraklet. När Amartya Sen frågades om vad han såg som det mest hoppgivande i världen svarade han "Den ekonomiska utvecklingen i Bangladesh och hur den stärkt kvinnornas ställning." Lasse Berg har besökt landet återkommande sedan 1971. Från svält och brottslighet har han sett hur staten fått igång vägbyggen och elektricitet, hur textilindustrin givit många jobb inte minst åt kvinnorna och hur enskilda organisationer och utvecklingsprojekt påverkat kvinnornas liv. Landet är nu bland de tio snabbast växande utvecklingsekonomierna. På 40 år har medellivslängden ökat med 20 år, från 50 till 70. Jämfört med Indien eller Pakistan, som båda har högre inkomst per person, ligger Bangladesh före när det gäller barnadödlighetens nedgång, andel flickor i skolgång, sanitära förhållanden och vaccinering. Enskilda organisationer, kvinnokoopertativ, inhemsk och utländsk biståndsverksamhet har drivit fram förändringen.

De järnhårda ekonomiska lagarna styr inte allt. Vi ser att ekonomin visserligen kan överordnas politiken, som i exemplen med friskolor och riskkapital, men att politiken också kan överordnas ekonomin, som i exemplet Bangladesh.

Det är väl uppmuntrande?

De förtrycktas pedagogik - som blev befrielsens pedagogik...

Jan-Erik Perneman

Jag håller just nu på att försöka bli veteran. Nu när jag får mer tid. Nu när jag formellt blir pensionär...

Det är flera som frågat mig hur jag dokumenterat mina pedagogiska erfarenheter, framför allt det som skedde under 1970-talet i samarbetet med den brasilianske pedagogen Paulo Freire. Och vad skedde sedan i arbetet med vännerna i de andinska länderna Bolivia, Ecuador och Peru? ¹

Bakgrunden till dessa rader

Det började med att Egil Boräng ringde mig och frågade om jag kunde skriva lite om vårt arbete tillsammans med Paulo Freire under 1970-talet. Det var ju inom Svenska Missionsförbundets Ungdom (SMU) och Svenska Missionsförbundet (SMF) som det samarbetet växte fram. Så träffade jag Eva och Gunnar Boija på Teneriffa där de under denna säsong arbetar inom Svenska Turistkyrkan. De hade varit med i den utbildningsatsning som vi gjorde och ville nu att vi skulle skriva ned lite om det.

Detta var utlösande händelser till att jag satte mig ned några timmar och skrev dessa rader. Men jag har många gånger, vid olika tillfällen, lovat att dokumentera detta, speciellt som jag har unikt material i form av band- och videoinspelningar från framför allt seminarier med Freire i samband med utvecklingen av ett ledarutbildningsprogram inom SMU och SMF.² Nu tar jag de första stegen och jag inbjuder dig att vara med...

En personlig betraktelse

Jag vill poängtera att det här blir en personlig betraktelse. Jag hoppas du vill utvidga den och fördjupa den. Du är alltså härmed inbjuden till att göra en gemensam resa in i våra erfarenheter och minnen! Jag har valt att lägga en del kommentarer i noter för att inte tynga texten.

Genom Walter Persson, som då var utbildningsansvarig inom SMU/SMF, fanns en spännande kontakt med utbildningsarbetet inom Kyrkornas världsråd i Geneve. Där arbetade Paulo Freire som konsult efter att han tvingats fly från Brasilien och senare också från Chile i samband med militärkupperna i dessa länder. Freires erfarenheter och tankar blev mycket viktiga i utvecklingen av det pedagogiska tänkandet för min egen del.

Det jag lärde mig i mötet med Freire i början av 1970-talet har bl a inneburit att jag alltid i min pedagogiska gärning poängterar betydelsen av (1) att börja där vi är, (2) att utveckla förmågan att SE det vi möter, (3) att var och en har rättigheten och möjligheten att BENÄMNA sin egen värld och relatera den till andra, vidga sina perspektiv, (4) att BALANSERA det nya med det gamla, förena kaos och ordning och det upplevda med det tänkta för (5) att kunna HANDLA MEDVETET.

Det pedagogiska samtalet under främst detta årtionde använde sig mycket av det pedagogiska tänkande som Freire stod för. Exempel är "Barnstugeutredningen" och många andra statliga utredningar. Den intensiva debatten i kölvattnet efter "studentupproret" 1968 fick också bränsle inom kanske främst universitetsvärlden. Men där dessa frigörande pedagogiska tankar mötte mest gehör var inom folkbildningen.³ Det stämde liksom med den grundsyn som vi arbetat med inom det fria och frivilliga folkbildningsarbetet.

Det var genom Gummessons bokförlag som hans böcker översattes och gavs ut.⁴ Kanske läste du "*Pedagogik för förtryckta*" som gavs ut i början av 70-talet. Senare kom "Kulturell kamp för befrielse" m fl böcker.⁵

Vårt första seminarium (1972) med Freireinriktning skedde i Immanuelskyrkan i Stockholm i det jag idag skulle kalla ett releaseinitiativ av boken "*Pedagogik för förtryckta*". Vi hade blivit lovade av förlaget att alla som kom dit skulle få ett exemplar. Det var bara det att det kom väldigt mycket folk, så förlagschefen Jan-Erik Wikström hade en syrlig kommentar att den första upplagan gick åt väldigt fort. Men det blev ju många upplagor av den boken sedan... Jag har förundrats över det mod och

Jan-Erik Perneman är bosatt i Ljungskile och innehade under tiden 1971-1977 olika sekreteraretjänster inom SMU. Från 1974 arbetade han också deltid på Ljungskile folkhögskola med fritidsledarutbildning och på internationella kurser. Jan-Erik disputerade 1977 på en avhandling som beskriver formandet av ett ledarutbildningsprogram utifrån Paulo Freires perspektiv. Efter disputationen har han haft tjänster vid Nordens folkliga akademi, Linköpings Universitet och Högskolan Väst. Några av de områden han har arbetat med är fortbildning av folkbildare, vuxenpedagogik och interkulturell pedagogik.

Gift med Kajsa och gläds åt barn och barnbarn samt Ljungskile SK:s framgångar i fotboll.

den framsynthet som detta förlag hade när det gav ut dessa böcker (eller var det omedvetenhet om vad som faktiskt stod i dem!?)

Vi hade en hel del seminarier framför allt på Ljungskile folkhögskola där vi arbetade med frågor också med hans nära medarbetare i den sk IDAC-gruppen⁶ i Geneve. Ofta var vi inriktade på att fördjupa tankarna kring ett frigörande ledarskap och hur det skulle kunna utformas. Lite dråpligt blev det vid ett tillfälle då vi hade gjort en öppen inbjudan och kallat det ett "Freire-seminarium" och när vi gör en presentationsrunda och en deltagare upptäcker att hon läst fel; hon trodde det var ett ferie-seminarium. Men hon stannade kvar och blev så inspirerad att hon senare sökte in på folkhögskolan och gick där något år...

Vi hade ett stort seminarium i ABF-huset i Stockholm vid ett tillfälle som jag speciellt kommer ihåg. Massor med folk, men det var bara det att Freire inte riktigt var i form. Magen krånglade. Därför blev vi ombudda att ha avslagen Coca-Cola. Hur fixar man det med kort varsel? Vi gjorde det och det blev ett riktigt spännande seminarium, som vad jag har förstått betydde en hel del i det fortsatta samtalet i det huset.

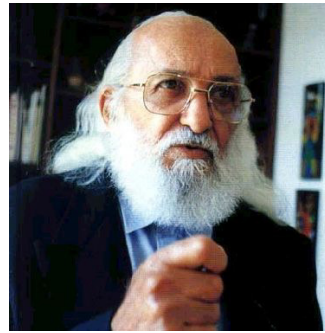
Ett annat lite udda minne har jag från ett seminarium med en personalgrupp inom ett studieförbund. Freire trillade ned för en brant trappa på väg in till salen där vi hade samlats. Allt gick bra, men när vi hade hämtat oss från det missödet så var det märkliga att vi fick ett föredrag på svenska OM Freire, inte av honom utan av någon helt annan. Där satt Freire och såg mycket förvånad ut - och vi fick tolka till honom om honom. Men så småningom fick han själv också ordet...

Den jobbigaste upplevelsen är nog seminariet på Bok- och biblioteksmässan några år senare när det hade samlats ungefär 500 deltagare - och Freire inte kom...! Han var då utbildningsansvarig i Sao Paulo och det hade veckan innan hans planerade resa till Sverige varit någon form av naturkatastrof, så han var tvungen att skicka sin närmaste medarbetare i sitt ställe.. Och han gjorde det riktigt bra i en panel som vi satte ihop lite hastigt. Vi bjöd alla på kaffe och bulle, men, men...

Är det någon som var med vid något av dessa eller andra tillfällen då Freire medverkade (eller uteblev) så vore det intressant att utbyta tankar kring det. Jag lovar att bidra med mer minnen och tankar när jag nu får tid att gå igenom det omfattande material jag har från den här tiden.⁷

Med inspiration från Freire

Jag har haft många seminarier, utbildningar och föreläsningar med utgångspunkt i Freires tankar, men framför

Paulo Freire

allt har hans tänkande inspirerat mig i mitt grundläggande sätt att se på pedagogik, lärande och utbildning. En del har blivit konferensbidrag i olika delar av världen, annat har blivit artiklar och en del har jag försökt att dokumentera på ett populärvetenskapligt sätt.

Jag vill nu bara lite skissartat beskriva några exempel där jag väldigt tydligt använt Freire som utgångspunkt i mitt dokumenterande, reflekterande och skrivande. Till detta kan vi kanske återkomma vid ett annat tillfälle.

Jag skrev en "krönika" i en vänbok till min handledare Ference Marton om "Freire, Ference, folket och forskningen" (1991). Där lyfter jag fram den spänning som hela tiden följt mig mellan det vetenskapliga och det folkliga forsknings- och utvecklingsarbetet.

"Convivencia - a Challenge of Today" (1995) är en beskrivning av vårt samarbete med brasilianska forskare och folkbildare som vi gjorde inom ramen för "Föreningen för Folkbildning Norden Latinamerika", FoNoLa-SOL, där SOL också står för solidaritet.

Några projekt om flyktingmottagande på Gotland och i Stockholm (dokumenterat i rapporterna "Flykten valde oss" 1994 och "Utsatt möte" 1997) skedde inom Sociala Missionen och var mycket inspirerade av Freires tankar bl a genom att några hade deltagit i vårt samarbete med brasilianska folkbildare.

Tillsammans med min nära vän och arbetskamrat under många år, Leonel Cerruto, Quechua från Bolivia, har jag beskrivit och reflekterat kring vårt gemensamma arbete med *Interkulturell pedagogik*⁸. Det är ett samarbete mellan Norden och de andinska länderna Bolivia, Ecuador och Peru som i mycket är inspirerat av Freires tankar. Nyckelbegrepp har hela tiden varit medvetenhet och identitet.

I "Samverkansprojektet", som den statliga Ungdomsstyrelsen genomförde i början av 2000-talet finns för mig en spännande utveckling av Freires tankar i relation till den sociala sektorn, rapporterad i "Inuti mötet" (2002).

"Förändringens utmaningar" (2010) är en aktuell beskrivning av hur jag under de senaste åren har försökt att bidra med en Freireinspirerad pedagogik i de kommunala strukturerna med inriktningen på "lärande i arbetslivet".⁹

Och så avslutningsvis vill jag bara nämna mitt bidrag i Ljungskile folkhögskolas jubileumsbok 2013 där jag med titeln "Det medskapande mötet" försöker knyta samman lite av det jag sett av den pedagogiska förändringen inom folkbildningen och i samhället som jag menar påverkats mycket av Freires pedagogiska tänkande.

Det här var några spontana nedslag. De kan systematiseras, utvecklas och kompletteras. Det var riktigt roligt att skriva, hoppas du också får inspiration och så kan vi mötas i ett förhoppningsvis spännande reflekterande i "baktiden" med upplevelser i "nutiden" med sikte på "framtiden".

Jag inbjuder dig nu till att dela minnen och reflektioner. Hör av dig med din berättelse; ditt möte med Freire i seminarier, genom hans böcker eller när du i ditt eget arbete har inspirerats av honom. Jag kommer att göra en blogg (eller facebookgrupp) där vi kan dela med oss av våra erfarenheter och tankar. Du får adressen om du hör av dig till mig.

Hoppas vi hörs!

Jan-Erik Perneman
perneman@gmail.com

¹ Detta interkulturella pedagogiska samarbete håller Leonel Cerruto och jag på att skriva om och det har vi gjort ganska länge nu. Men det blir en senare historia...

² Min avhandling 1977 byggde på det här arbetet med ledarutbildningsprogrammet. Den fick titeln "Medvetenhet genom utbildning" med den troligen längsta undertiteln i Göteborgs universitets historia, nämligen "Att forma ett ledarutbildningsprogram utifrån Paulo Freires perspektiv och beskriva utfallet i termer av kvalitativa skillnader".

³ Med bl a PUFF, Stor-PUFF och PUST - pedagogiskt utvecklingsarbete inom folkhögskolan respektive studieförbunden.

⁴ Tyvärr skedde en del översättningsarbete utifrån de engelska versionerna, vilket ibland inneburit att en del texter är lite extra svåra att förstå och kanske t o m leder åt ett håll som nog inte helt stämmer med originaltexterna. Det fanns också en diskussion om det möjliga att översätta erfarenheter och reflektioner över dem från en kontext till en annan. Se bl en diskussion jag hade med Staffan Selander i Forskning om utbildning... Och så fanns kommentarerna varför Freire hade skrivit så "svårt". Till detta kan vi återkomma om det finns intresse för det!

⁵ Jag har en kommenterad förteckning över de viktigaste skrifterna av och om Freire. Intressant för någon?

⁶ Institute d'Action Culturelle.

⁷ I februari 2005 anordnade vi ett seminarium på Lidingö där vi inbjöd intresserade att utbyta erfarenheter av arbete inspirerat av Freire. Tyvärr var jag i dålig kondition då efter en canceroperation, så den som kommer ihåg mer från det seminariet tar jag tacksam emot reflektioner från.

⁸ Vår rapport "Drömmen blev verklighet" (2009) beskriver det fantastiska som hände i vårt samarbete, Drömmen som vi hade haft blev verklighet; nya former för vår egen fortbildning och urfolkens högre utbildning förverkligades. Se också Årsbok för folkbildning (1995 och 2006), utgiven av Föreningen för folkbildningsforskning.

⁹ Några stora EU-projekt knutna till Ljungskile folkhögskola och Högskolan Väst. Är du intresserad finns det rapporter (med mycket bilder) och forskningsartiklar som kommer att bli publiceras i tidskriften "Reflective Practice".

Aktuell bok

FOLKHÖGSKOLAN ÄR ETT KULTURARV värt att uppmärksammas! I snart 150 år har den som landets äldsta vuxenutbildning gett en andra chans till utbildning samtidigt med ett liv i kultur och gemenskap, där människor med skiftande drivkraft, bakgrund och åldrar blandas. Många folkhögskolor värder också värdefulla natur- och kulturmiljöer.

I boken Folkhögskolan – Kulturarv och Framtid ges några exempel på hur detta kulturarv stöpts i nya former för att möta det moderna samhällets utmaningar. Här ges en initierad skildring av ett urval folkhögskolor, geografiskt spridda och med olika verksamheter men med den gemensamma nämnaren: kulturarv och framtid. Skriften vänder sig både till verksamma inom folkbildning och till dem som vill lära känna folkhögskolans speciella miljö.

MONICA ROSELIOUS HAR MÅNGÅRIG ERFARENHET AV folkhögskolan som lärare på Valla folkhögskola och genom uppdrag för Svenska folkhögskolans lärarförbund, Nordiska folkhögskolerådet med flera engagemang inom folkbildning.

Hon har även tidigare skrivit om folkhögskolan i tidskrifter och böcker, bland dem Vägvisarna genom folkhemmets folkhögskola samt Folkhögskola så in i Norden.

Denna bok kan beställas genom:

Bildningsförlaget
Västra Sörbys bygata 16
387 92 Borgholm
Tel. 0485/560236
e-post: bildningsforlaget@telia.com

ISBN: 978-91-88402-50-9

**Folkhögskolan
Kulturarv och Framtid**

Monica Roselius

Intervju med Britten Månsson-Wallin

Generalsekreterare, Folkbildningsrådet

Intervjuare: Urban Lundin

Berätta lite kort om din bakgrund och hur det kom sig att du hamnade inom folkbildningen

Jag är uppväxt i Tomelilla och där fanns en folkhögskola som spelade en central roll i samhällslivet.

Min mor hade studerat på folkhögskolan, min far hade byggt och renoverat lokalerna på folkhögskolan och jag var med i flera föreningar som hade sin verksamhet på folkhögskolan. Vi bodde i ett flerfamiljshus och var grannar med två lärarfamiljer på folkhögskolan. När jag var 14 år deltog jag i min första gymnastikledarutbildning på Lillsveds folkhögskola.

Under mina tre gymnasieår i Ystad var jag cirkelledare på kvällstid hos studieförbunden i Tomelilla. Ämnena var ny matematik för föräldrar, språk, föreningskunskap mm.

Jag var omgärdad av folkbildning och tidigt aktiv själv som deltagare och ledare i folkbildningen.

Mellan uppdragen som cirkelledare och posten som generalsekreterare för FBR är det ändå en skapligt lång resa. Berätta om några anhalter på vägen.

1973, efter avslutade studier på Lunds universitet, fick jag tjänst som motionskonsulent hos Riksidrottsförbundet och med Skåne, Halland och Blekinge som verksamhetsområde. Arbetet handlade om att hålla Sverige i Trim och att jobba med olika folkhälsokampanjer tillsammans med Socialstyrelsen. Då var studieförbunden en lämplig samarbetspart och bl.a. utbildade jag cirkelledare i "Hälsa och livskvalitet" och i andra hälsokopplade frågor och material.

Några år senare flyttade jag till Stockholm. Under dessa år var jag med och arrangerade rikskonferenser med folkhögskolor som samverkade med idrottsrörelsen och som hade fritidsledarutbildningar. Jag var förtroendevald i Gymnastikförbundet och ordförande i utbildningskommittén som hade Lillsveds folkhögskola som sitt ansvarsområde. Jag var också under några år ledamot i styrelsen för Statens ungdomsråd.

1979 fick jag i uppdrag av riksidrottsstyrelsen efter beslut på riksidrottsmötet att utreda förutsättningarna för riksidrottsförbundet att bilda ett eget studieförbund. Jag företrädde RF i kontakterna med SÖ och med studieförbunden. Jag deltog under 6 år i studieförbundens årsmöten och verksamhetskonferenser och fick en god inblick i hur de olika studieförbunden arbetade.

Jag var ledamot i SÖ:s granskningsnämnd för verksamhet i studieförbund där vi bl a granskade vilka mate-

rial som fick användas i statsbidragsberättigad verksamhet. Jag deltog också i PUST (pedagogisk utveckling för studieförbund) verksamheten på SÖ.

1991 när Folkbildningsrådet bildades blev jag ledamot i FoU delegationen och något år senare ordförande för delegationen och därmed också adjungerad ledamot i Folkbildningsrådets styrelse.

Våren 1994 fick jag erbjudandet att bli kanslichef för Folkbildningsrådet och tillträdde tjänsten på hösten. Sedan har åren gått fort och mycket har hänt inom folkbildningen under dessa år och Folkbildningsrådets roll och verksamhet har granskats av både medlemsorganisationerna och staten. Jag fick ny titel och är numera generalsekreterare i föreningen Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet brukar beskrivas som Göran Persons present till folkbildningen, ett självstyrande ledningsorgan. Gösta Vestlund hade för sin del föreslagit ett "statens folkbildningsråd". Med facit i hand, hade det inte varit en bättre lösning?

Egentligen var det folkhögskoleutredningen som föreslog ett statligt folkhögskoleråd men "kärt barn har flera namn".

Dessutom betonar Gösta när vi ses att han inte trodde på lösningen med ett Folkbildningsrådet 1990 men att vi bevisat motsatsen att det fungerar utmärkt. När frågan om en annan lösning för myndighetsuppgifterna avseende folkbildningen beaktades var det för studieförbunden naturligt att tänka på folkbildningsförbundet som den organisation som skulle ta hand om uppgifterna. Det var en lösning som inte involverade offentligägda folkhögskolor och därför blev den inte aktuell.

För mig är det naturligt att det finns andra lösningar för myndighetsuppgifter än enbart statliga organ bl.a. eftersom jag varit verksam inom Riksidrottsförbundet som svarar för myndighetsuppgifterna avseende idrottsanslaget.

Det är stor skillnad mellan organ som etableras av regeringen/statsråden och till vilka regeringen utser GD och föreningar som bildas av intresseorganisationer för att ta ansvar för myndighetsuppgifter. I den sistnämnda lösningen finns naturliga och enligt min mening bättre förutsättningar att kunna beakta sektorns behov i beslut och verkställande. Det finns också en fördel med att inte vara tvungen att göra som statsråden önskar varje gång utan pröva förslagen och överväga om det finns andra bättre lösningar. Problem som kan uppstå är om organisationen inte har legitimitet fullt ut för att utföra sina myndighetsuppdrag men i Folkbildningsrådet fall

har det fungerat väl och de nya stadgarna 2013 stärker organisationens självständighet. Det finns ett tjugotal ideella organisationer med myndighetsuppgifter men Folkbildningsrådet ansvarar för det största statliga anslaget som ej statlig myndighet.

Jag tänkte närmast på den omöjliga uppgiften att både vara i myndighets ställe och i medlems ställe. Vi som haft den otacksamma uppgiften att försöka anpassa verksamheten till ständigt lägre anslag, har ofta tyckt att FBR varit dåligt på att tillvarata skolformens intressen ekonomiskt. Hur ser du på den kritiken?

Om du/ni tycker att Folkbildningsrådet bevakat folkhögskolornas ekonomiska intressen i för liten utsträckning är det en kritik som riktas mot oss gemensamt eftersom det är efter samråd med våra medlemmar som budgetunderlaget tas fram och hittills har vi alltid varit överens om innehållet. Medlemmarna ska enligt riktlinjerna bedriva det folkbildningspolitiska påverkansarbetet själva och Folkbildningsrådet ska svara för myndighetskontakterna. Denna rågång har blivit ännu tydligare i de senaste riktlinjerna till Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet har kunnat lämna budgetunderlag till regeringen utan hänsyn till budgetramarna som gällt för statliga myndigheter eftersom vi har en oberoende ställning gentemot regeringen.

Huruvida anslagsutvecklingen är bra eller dålig beror på vad man jämför med. Den generella KPI uppräknings är baserad på vilka kostnader som sektorn har haft de senaste åren och framräknandet sker på samma sätt för alla sektorer.

Folkbildningsanslaget 1991/92 var 2 048 555 000 kr (anslag som övertogs från statliga myndigheten skolöverstyrelsen)

Folkbildningsanslaget 2014 är 3 520 055 000 kr. Jämfört med anslagsnivån 1991/92 och med kpi uppräknings hade anslaget varit 2 803 548 000 kr.

Anslaget är 716 507 000 kr högre än om det enbart kpi uppräknats. Merparten av höjningen har gått till folkhögskolorna.

Om Skolverket eller någon annan statlig skolmyndighet hade åstadkommit likvärdig anslagsutveckling till folkbildningen vet vi inte men jag tillåter mig att tvivla.

Jag hade tänkt börja polemisera med dig här. Men så insåg jag att min uppgift nu är att vara journalist! Så vi går på nästa fråga istället. Mottagaren av statsbidrag har själv det fulla ansvaret att kontrollera att statsbidragsbestämmelserna följs. Genom den granskning som Folkhögskolan och Svante Isaksson gjort av ABF NÖSS har det framkommit att den verksamheten inte använt sig av statsbidragen på

korrekt sätt. Men Folkbildningsrådet har inte beslutat att sätta igång en egen granskning. Varför?

Det är korrekt att bidragsmottagarna enligt förordningen och Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor har ansvar för att säkerställa att mottaget bidrag används för sitt syfte. Folkbildningsrådet ställer krav på bidragsmottagarna att utföra egenkontroll och vid behov granskning. Bidragsmottagarna ska lämna in korrekta verksamhetsuppgifter som ska ligga till grund för erhållet statsbidrag och kommande bidrag. Ett statsbidragsvillkor är årsredovisningen. I den kan Folkbildningsrådet ta del av styrelsens berättelse, revisorernas berättelse och förvaltningsberättelsen. Om oklarheter föreligger begär Folkbildningsrådet kompletterande information eller utredning. Utredning pågår avseende ABF NÖSS. Folkbildningsrådets styrelse kan också besluta att genomföra egen granskning. En sådan pågår.

När scoutrörelsen lade ner verksamheten på Kjesäter avskedades större delen av personalen och kurserna drevs i huvudsak med ideella krafter utan lärarutbildning. För att uppfylla kravet på allmän kurs köptes en sådan i princip från Fryshuset. Hur resonerade Folkbildningsrådet i fallet Kjesäter?

Folkbildningsrådet utreder för närvarande verksamheten på Scouternas folkhögskola. I förordningen anges inte något om lärare på folkhögskola. Det som anges som särskilt villkor för folkhögskola är att det ska finnas en ansvarig styrelse. Styrelsen får vara gemensam för flera folkhögskolor. Allmänna kurser ska årligen utgöra minst 15 procent och undervisningen ska vara avgiftsfri. I Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor anges krav på lärartäthet med 1,8 årstjänster per 1000 dv. Detta är ett minimikrav som måste uppfyllas för att folkhögskolan ska kunna söka förstärkningsbidrag.

Prenumerera på Folkhögskoleaktuellt

Om du är intresserad av att prenumerera på Folkbildningsrådets nyheter om folkhögskolan, gå då in på följande sida:

www.folkbildning.se/aktuellt/Folkhogskoleaktuellt

Du klickar på länken [Prenumerera på Folkhögskoleaktuellt](http://www.folkbildning.se/aktuellt/Folkhogskoleaktuellt) och fyller i ditt namn och e-postadress

Två händelser i höst - boka redan nu

Välkomna folkhögskollärare och rektorer till höstens Regionträff för folkhögskoleveteraner!

Tid: Tisdagen den 30 september 2014

Plats

Helsjöns folkhögskola, Horred

Vägbeskrivning:

www.helsjon.fhsk.se/kontakt/vagbeskrivning

Program

10 00: Mingelkaffe. Därefter

-Presentation och visning av skolan. Rektor Lise-Lotte Wallin

-Presentation av Helsjöns samarbete med retreatcentret Anafora, utbildningscentret Anastasia och församlingsgården Anamnesia i Egypten. Lise-Lotte Wallin/Peter Landgren

-"Folkhögskollärare - rektor - pastor"

Jan Wennergren, tidigare rektor på Wendelsbergs folkhögskola ger några glimtar från sin livsresa

15 30: Vi rundar av med lite minnesprat, planering av vårens träff - och en kopp kaffe

Pris: 110 kr inkl. fika och lunch. Betalas på plats.

Anmälan senast tisdagen den 23 sept. till Per Nordqvist 073-650 08 03 carpe@telia.com

eller till Ingemar Nordieng 070-594 23 53

ingemar.nordieng@telia.com

Programansvariga:

Per Nordqvist, Ingemar Nordieng, Håkan Söderlund

Veteranföreningens höstseminarium i Stockholm

Tid: 8 oktober 2014 kl. 10-16

Boka redan nu onsdagen den 8 oktober för ett intressant folkhögskoleseminarium som arrangeras av Veteranföreningen i Folkbildningsrådets (FBR) lokaler onsdagen den 8 oktober kl.10-16.

FBR har startat en diskussion om de förändringar som folkhögskolorna har genomgått de senaste årtiondena med avseende på etiska gränsdragningar. Uppenbart är att det finns en trend mot en mycket lösligare folkhögskola än tidigare. Folkhögskolan är ju en oreglerad

skolform, och den friheten innebär att enskilda folkhögskolestyrelser kan tolka innebörden av vad som är folkhögskolemässigt i fråga om innehåll, organisation, användning av statsbidraget och etik på många olika sätt. Det har ansetts vara en fördel med mångfald, men utvecklingen kan också vara tveksam, speciellt om enskilda skolor avviker på avgörande punkter. Det finns inget eller bara ett svagt kontrollsystem. FBR har därför tillsatt en handläggare för etik- och gränsdragningsfrågor, Benton Wolgers. FBR:s styrelse antog också i februari i år nya riktlinjer om utredning och granskning av samt återkrav och avveckling av statsbidrag. Det finns även en rådgivande grupp för etik- och gränsdragningsfrågor med representanter framför allt från RIO och SKL, folkhögskolornas huvudmannorganisationer.

Även andra personer har kallas till referensgrupper som diskuterar frågorna ovan, exempelvis forskare, facklig representation från SFHL, veteraner som Gösta Vestlund och undertecknad. Senast diskuterades lärarbegreppet och vad det innebär att det numera kan finnas skolor med en väldigt liten andel fast anknuten lärarstab, liksom skolor som bara fungerar digitalt, eller skolor utan fasta lokaler. Ett antal skolor har haft mycket täta rektorsbyten. Vad innebär det i en skolform där mötet mellan lärare och deltagare har hög prioritet? Det finns folkhögskolor utan bibliotek, utan SYO och kurator som var tradition förr. Deltagarnas ålder har inte längre en obligatorisk 18-årsgräns. Är kurser och verksamhet för 14-åringar i samklang med folkhögskolans syfte? Hur används förstärkningsbidraget, och hur avgränsas skolans verksamhet mot huvudmannens verksamhet? Ibland kan man ifrågasätta om statsbidraget används till det som är syftet, men det finns också många andra etiska frågor som ropar på en gemensam uppfattning bland skolorna.

Signild Håkansson, långvarig handläggare av folkhögskolefrågor på FBR, och Benton Wolgers, FBR:s etiske handläggare, kommer att berätta och leda en diskussion om några av dessa frågor på seminariet.

Tid är också avsatt till information om den nya folkhögskolepropositionen, som nyligen kommit av trycket.

Varmt välkommen till ett högintressant seminarium!

Anmälan och upplysningar: Kerstin Mustel (kerstin.mustel@bredband.net, eller tel 08-206415)

Nu har du chansen!

Du som ännu inte köpt Veteranföreningens publikation "Folkhögskoleminnen I-III" har nu möjlighet att till nedsatt pris förvissa dig om god sommarlitteratur.

Drygt 30 författare berättar sina personliga upplevelser av händelser, människor och miljöer från ett femtiotal folkhögskolor i hela landet. Du får ta del av drömmar och visioner som gett glädje och besvikelse, som mött stöd eller motstånd, och du möter även tankar och pedagogiska idéer som har engagerat människor inom folkhögskolan.

I trilogin medverkar inte enbart lärare och rektorer. I den tredje delen finns aspekter på folkhögskolan ur elevperspektiv, om en husmors viktiga uppgift, om fackligt arbete och om folkhögskoleinspektörens roll.

Det är en levande och annorlunda historia som skildras och som ger bestående intryck. De tre volymernas rika innehåll vittnar i hög grad om folkhögskolornas skaparkraft, uppfinningsrikedom och möjlighet att genomföra idéer.

Du kan läsa mer om författare och skolor på vår hemsida: vetfolk.dinstudio.se (under fliken "Skrifter").

Böckerna kan beställas till ett enkelt pangpris direkt från Bildningsförlaget, Västra Sörbys Bygata 16, 387 92 Borgholm. (Tel: 0485-560236. E-post: bildningsforlaget@telia.com)

Du betalar 75 kr per del, och bara 150 kr för alla de tre volymerna tillsammans. (Moms ingår. Portokostnad tillkommer.)

VÄGVAL & VILJA

Ett kraftfullt utvärderingsarbete...

Thomas Nilsson

Rektor, Gotlands folkhögskola
Ordförande OFI

Thomas Nilsson. Foto: Katarina Hedström/SR Gotland

Förmodligen var det ingen som anade att folkbildningens eget utvärderingsarbete - som skulle komma att kallas Vägval & Vilja - skulle få de följder som det visade sig få. Utvärderingsarbetet påbörjades för ett par år sedan och Folkhögskolor och Studieförbund lämnade synpunkter på allt ifrån statens syften och verksamhetsområden till formerna för folkbildningens organisering och genomförande.

Arbetet resulterade i en idéskrift med samma namn och därtill i en fördjupad studie och utredning om folkbild-

ningens styrning, finansiering och organisation. En extern utredare fick ett uppdrag att kartlägga svagheterna i arbetsformer och organisation för att inte undergräva möjligheten för folkbildningen att fortsätta arbeta under självförvaltningsmodellen. Uppdraget till utredaren hade ambitionen att stärka Folkbildningsrådets ställning, med mindre inflytande från de tre medlemsorganisationerna.

Utredaren skriver inledningsvis i sin rapport; "att man mött en oro för att Folkbildningsrådsmodellens legitimitet kan undergrävas om inte medlemsorganisationerna är observanta med de risker och den kritik som finns mot konstruktionen. Kritiken handlar i första hand om två saker, dels att konstruktionen riskerar att gynna de "gamla" och redan etablerade framför nya, dels att formerna för att besluta om bidrag tenderar att premiera volym på bekostnad av kvalitet eftersom det är enklast att enas kring. Mitt uppdrag har varit att föreslå förändringar av organisation, arbetsätt och stadgar som jag här föreslår tagit fasta på att öka modellens legitimitet i båda dessa avseenden. Förslagen till förändringar syftar till att stärka och tydliggöra Folkbildningsrådets myndighetsuppdrag."

I september 2013 antog representantskapet nya stadgar och utsåg en ny styrelse som inte var nominerad av medlemsorganisationerna utan som rekryterats av en valberedning. Detta beslut innebar ett förnyat Folkbildningsråd med ett tydligt uppdrag att fungera och

verka "i myndighets ställe". Denna nya ordning krävde ytterligare förändringar och förtydliganden mellan medlemmarnas behov och rådets tydligare uppdrag. Som en konsekvens av de principer som Folkbildningsrådets representantskap antog den 13 september 2013 ska en tydligare gränsdragning gälla mellan

1. I myndighets ställe (Folkbildningsrådet)
2. I medlems intresse (RIO, SKL/OFI och Folkhögskoleföreningen samt Folkbildningsförbundet)
3. För medlems behov (FIN, FBN, FOLAC med flera serviceorganisationer)

Det betyder bland annat att medlemsuppdragen Folkhögskolornas informationstjänst (FIN) och Folkbildningsnätet (FBN) ska återföras till medlemsorganisationerna i halvårsskiftet 2014 och att Folkhögskolornas studeranderättsliga råd (FSR) från och med den 1 januari 2014 övergår till att vara ett myndighetsansvar. Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation (OFI)/Folkhögskoleföreningen har enats om att skapa en ny organisation för folkhögskolornas behov av service, kommunikation och utveckling, formellt kopplad till RIOs organisationsnummer, men ledd av en styrgrupp med representanter från de båda organisationerna. I den nya enheten för FIN, FBN och FOLAC

kommer även FB-kvalitet att ingå och på sikt även andra verksamheter. Den övergripande målsättningen är att stärka skolformen folkhögskola. Studieförbunden är fortfarande en part i Folkbildningsnätet och kommer naturligtvis att ha ett inflytande över den delen av verksamheten. RIO- och SKL-folkhögskolorna har tillsatt en processgrupp som leder arbetet med omorganisationen. Det innebar att i januari utanannonserades en tjänst som verksamhetschef för den nya enheten.

Parallellt med detta arbete tillsatte staten 2012 en utredning om formerna och förutsättningarna för folkbildningens utvärdering. Resultatet av Erik Amnås utredning presenterades under 2013 och kan i korta ordalag beskrivas som ett förslag om en extern utredning utförd av någon statlig utvärderingsmyndighet. Vägval & Vilja kunde kanske tyckas harmlös och självklar från första början, men med denna genomlysning och granskning av den egna verksamheten har en rad omvälvande förändringar tagit sin början. Det är dessutom så att Utbildningsdepartementet har för avsikt att presentera en ny folkbildningsproposition under våren 2014. Departementet har i sitt förberedelsearbete noga studerat hur folkbildningen själv beskriver sin samhällsinsats och sitt uppdrag i just Vägval & Vilja.

Nytt och nyttigt

Per Nordqvist

Regn och rusk därute. Värme och gemenskap där inne. Så skulle man kunna beskriva den tisdag i början av april då Ingemar Nordieng och Håkan Söderlund hade bjudit in medlemmarna i Folkhögskolans Veteranförening till en träff på Ljungskile folkhögskola. Som vanligt började samlingen med ett besök av skolans rektor. Denna gång var det Paula Pelli, som varit en av skolans två rektorer i ganska precis ett år, som skötte den uppgiften. Men hon valde inte det vanliga "skrytet" utan såg oss som en resurs och ställde i stället frågan: "Vad kan ni ge mig för råd som nybliven folkhögskolerektor?" En fråga som givetvis utmanade oss och samtidigt blev ett gott exempel på "folkhögskolepedagogik". Att den därefter följande rundvandringen, ledd av skolans konferenssäljare Anny Robertsson i den helt nyrestaurerade huvudbyggnaden, Västkostgården, hade ett likartat upplägg gjorde inte introduktionen sämre. Alla konferens- och matsalsrum hade fått namn av profiler ur Ljungskile folkhögskolas historia. Utifrån dessa hade man framställt tavlor med bilder och en kort presentation av personer som Birger-Magnus Hellerstedt, Waldemar Svensson m fl. Nu fick vi hjälpa till med att spika upp dessa tavlor utanför resp. rum. Delaktighet igen. Efter denna rundvandring blev det lunch i matsalen Greta.

Efter lunch fick skolans förre lärare och vikarierande rektor Gunnar Falkeby ta hand om oss. Han har just blivit pensionär, men innan dess anställd på Folkbildningsrådet sedan 2005 och avslutade där sitt yrkesliv som enhetsansvarig för verksamhetsuppföljning. Som lärare var han med i arbetet att bygga upp den kvalificerade fritidsledarutbildning som fortfarande existerar inom svensk folkhögskola. Nu kunde han jämföra den perioden med sina år på FBR: Att arbeta för att se till att kvalitén på svensk folkhögskola upprätthölls. För oss deltagare, med många år inom folkhögskolevärlden, var detta ändå på sitt sätt både nytt och nyttigt. Vem visste att medlemsorganisationerna inte längre har sina representanter i Folkbildningsrådets styrelse? Eller att varje skola måste ha någon kurs helt eller delvis på distans? Eller det tillkommit 23 nya skolor sedan 1992 och alla dessa utan internat? Kanske blev vi mest överraskade över att studieomdömena från och med i vår har 7 skilsteg i stället för 4. Gunnar tecknade på ett pedagogiskt snyggt sätt bilden av svensk folkhögskola i dag som imponerade på oss veteraner.

Stärkta av en bra dag på Ljungskile folkhögskola fick ett par av oss uppdraget att inbjuda till en ny veteranträff i höst på Helsjöns folkhögskola. Mer information kommer, men redan nu kan vi skicka med hälsningen att det alltid finns något nytt och nyttigt att samtala om kring vår kära svenska folkhögskola.

Vi mötte våren i Skåne

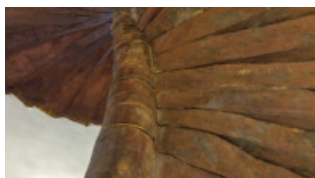
Tore Mellberg

Jag är född och uppväxt i Lund och flyttade därifrån i 25-årsåldern. Tänk vad roligt att komma tillbaka till sin hemstad och uppleva den med nya ögon! Nu hade jag möjlighet att få nya intryck från Skåne den 6-7 maj tillsammans med andra folkhögskoleveteraner.

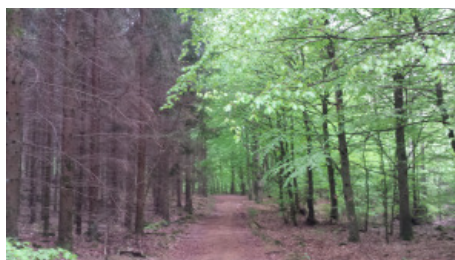

Vi började med en rundvandring kring domkyrkan och universitetet. Lunds domkyrka uppfördes på tidigt 1100-tal och byggdes i sandsten i romansk stil. Vi hade turen att se och höra det astronomiska uret spela kl. 12.00. Vi kunde höra melodin "In dulci jubilo" samtidigt som sex träfigurer föreställande stjärntydarna och deras tjänare rörde sig. Ett obligatoriskt studieobjekt är också kyrkans krypta, där man kan se den förstenade Jätten Finn i en av pelarna.

En intressant byggnad, förutom universitet och domkyrkan är Kungshuset i Lundagård. Det uppfördes av Fredrik II av Danmark på 1500-talet, förstördes under kriget 1643-1645 och restaurerades på 1700-talet. Då byggdes också den massiva spiraltrappan av trä, en imponerande skapelse av timmermannen Per Nilsson. Den är väl märkt av århundradens fotsteg och slits fortfarande av filosofistudenter.

Efter ytterligare några studieobjekt i Lund gick färden i en veteranfylld hyrbuss, skickligt framförd av Lotten, till Maglasäte i centrala Skåne där vårblommor och fågelsång mötte oss. Leif och Lotten har ett par kompisar, Bo

Vandring mellan barr och löv

Nilsson och Liv Böhme-Nilsson, vilka lät oss övernatta i deras fina hus och uthus. Själv delade jag rum i uthuset med Hans Lundén, vilket gav oss goda möjligheter att utbyta gamla folkhögskoleminnen från Hjälmars-Östgötadistriktet.

På kvällen hade Leif och Lotten bjudit in Bengt Hall med dragspel. Bengt hade satt ihop en massa låtar som hade anknytning till folkhögskola. Och tänk vad gamla folkhögskoleveteraner är duktiga på att sjunga! Mätta och belåtna av Lottens medhavda delikatesser, höjde vi våra röster så att det påminde om ett väl planerat folkhögskolesamkväm. Även Jörgens ur minnet framkallade dikter höjde stämningen.

Efter en välgörande nattsömn och en god frukost berättade vår nästa inbjudna gäst Anna-Maria Myzka-Gustafsson om intressanta demokratiprojekt mellan Sverige och Polen med utbyten och studiebesök för både polacker och svenskar. Intressanta frågor växte fram hos oss: Hur får man till ett väl fungerande utbyte med andra länder? Kan man på ett enkelt sätt överföra kunskap och erfarenheter? Vilka är framgångsfaktorerna och vilka fel är lätt att göra?

På förmiddagen gjorde vi ett studiebesök på Fulltofta Naturcentrum, ett modernt upplevelsecentrum som berättar om naturen och människans påverkan på den. Därefter återvände vi till Lund via Eslöv och konstaterade dels att Eslöv inte är Sveriges tråkigaste stad samt att vårt vårmöte i Skåne blev en lyckad tillställning tack vare trevlig gemenskap som vi alla bidrog med, inte minst Lotten och Leif Martins som organiserat det hela.

Bo och Livs vackra hus i Maglasäte

Vi som deltog:
Leif Martins
Lise-Lotte Martins
Hans Lundén
Jörgen Håkansson
Lena Skördeman
Staffan Roselius
Stellan Boozon
Tore Mellberg

Veteranträff på Sydsvenska höglandet

Staffan Roselius

SMÅLÄNDSKA SÖRÄNGEN med sina röda stugor med vita knutar runt den magnifika Sörängseken var en passande plats för sex folkhögskolevetera-

George, Margret och Lena

ner att samlas för att träffas, utbyta tankar och minnen. Och också att få nya impulser.

Detta hände den 23 april och vi kom från olika håll; Margret Kihlén från

Uppsala, Lena Skördeman från Torpa i Ydre, Hans Åhlund från Lofta på småländska ostkusten, Georg Karlsson från Hultsfred, Leif Martins ända från Hjärup utanför Lund och jag själv (som åtog mig att rapportera i Folkhögskole-Veteranen) från trakten av Linköping.

Vi samlades under de K-märkta takmålningarna av Orreforskonstnären Simon Gate i "Matängen", väl mottagna av Mats Svensson som i hög grad står för skolans starka internationella profil med tonvikt på Latinamerika och solidaritetsarbete. Vi fick förstås också veta en hel del om skolans historia, startad som ambulerande folkhögskola för nordvästra och centrala Småland redan på 1870-talet, och som senare fick sin fasta plats här runt den månghundraåriga Sörängseken. Här byggdes 1915 en by av röda stugor i nationalromantisk stil, en miljö som svenska folket fick ta del av via teveapparaterna på 1980-talet i såpoperan Lackalänga, som spelades in här.

På övervåningen i en av stugorna hänger en rad oljeporträtt av skolans rektorer som alla på olika sätt satt sin prägel på Sörängen. Johannes Boëthius som förvaltade den grundtvigianska traditionen inom svensk folkhögskola, Hilding Sallnäs och Nils G Nilsson, som grundlade en stark litterär skivartadition på Sörängen, manifesterad både i Poesifestivalen, som sedan 1980-talet årligen anordnas här i bygden, och i den skivartadition som fortfarande finns här.

Senare rektorer som Sune Larsson har sett till att föra traditionen av bygdeanknytning och kulturell och estetisk profil vidare. Under en rundvandring fick vi bekanta oss med den estetiska verksamhet som bedrivs idag. Den en gång så stora allmänna linjen har rönt ungefär samma öde som på de flesta

av landets folkhögskolor. Nu har man i tidens anda SMF-kurser (studiemotiverande förberedelsekurser) för arbetslösa ungdomar på 13 veckor.

Under den senaste tioårsperioden har skolans internationella profil förstärkts. Inte minst genom eldsjälens Mats Svenssons försorg. Mats var själv UBV-volontär i Latinamerika på 1970-talet, givetvis en lämplig bakgrund för att sedan 2004 driva kursen Global Rättvisa för engagerade ungdomar som vill göra en solidaritetsinsats för Latin-amerika. Under vårt veteranbesök fick vi träffa de tio studenter som nyss kommit hem efter fem månaders praktik i Nicaragua. Nu var de sysselsatta med att bearbeta och sammanställa material och intryck därifrån inför sitt informationsarbete.

Under den här dagen hade man också besök av två latinamerikaner som lever i exil i Sverige, en av dem är en s.k.

Mats Svensson

fristadsförfattare. "Miguel och Julia" (i verkligheten heter de något annat) gav sina intryck av den aktuella politiska situationen i länder som Mexico, Nicaragua och Honduras, men gav också en intressant exposé över regionens rötter i den förkolumbianska mesoamerikanska kulturen.

Eftersom jag själv för drygt tjugo år sedan jobbade med liknande frågor och samma sorts engagerad ungdom var det väldigt fint att på det här sättet med "Miguel, Julia", Mats och tio studeranden få återuppleva mina finaste folkhögskoleminnen. Och dessutom få en nyttig övning i spanska som jag en gång lärde mig – just för att ta del av Latinamerikas komplexa problem – och som jag som veteran försöker konservera genom en kurs i Senioruniversitetets regi.

Leif Martins och Hans Åhlund